

# การยกระดับผลิตภัณฑ์จักสานในจังหวัดน่านให้ได้รับมาตรฐาน

## ด้วยแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

### Standard Enhancement of Wicker Handicrafts Through the Creative Economy Concept in Nan Province

ผุสดี สายวงศ์<sup>1\*</sup> นพรัตน์ ดิลกสุนทร<sup>1</sup> อัญชัน ศศิวัจน์ไพลี<sup>1</sup> และ สุทธิกัญจน์ ทิพย์เกษร<sup>2</sup>

Phudsadee Saiwong<sup>1\*</sup> Nopparat Diloksunthon<sup>1</sup> Unchan Sasiwatpaisit<sup>1</sup>  
and Sutthikan Thipayakesorn<sup>2</sup>

<sup>1</sup>สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยชุมชนน่าน จ. น่าน 55000

<sup>1</sup>Public Administration Program, Nan Community College, Nan 55000, Thailand

<sup>2</sup>ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จ. เชียงใหม่ 50200

<sup>2</sup>Department of Curriculum, Teaching & Learning, Faculty of Education, Chiang Mai University, Chiang Mai 50200, Thailand

\*Corresponding author: Email: nudeekha@hotmail.com

(Received: April, 3 2024; Revised: July 3, 2024; Accepted: September 4, 2024)

**Abstract:** This research aimed to evaluate communities' product management potential and enhance the standard of wicker handicrafts. It was a mixed-method approach, consisting of a focus group with 20 representatives based on purposive sampling and 426 questionnaires. Using convenience sampling, data were analyzed using means and standard deviations. The results revealed that 1) the Lak Lai group and the Sen Sai Line Tok group had moderate product management potential, and 2) the craftsmanship of products made from triangle grass, a natural material from the community, combined with local wisdom, scientific knowledge, and contemporary design, creates distinctive characteristics for garlands, candles, and pins. This uniqueness significantly influences the purchasing decisions for wicker products in Nan Province. Buyers place the highest importance on the aesthetic appeal of the products. Furthermore, garlands and woven candles made from triangle grass are currently in the process of patent registration with the Department of Intellectual Property to ensure their future use benefits the community.

**Keywords:** Wicker handicraft, standard leveraging, creative economy

**บทคัดย่อ** บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินศักยภาพการจัดการผลิตภัณฑ์จักสานของชุมชนในพื้นที่จังหวัดน่าน และยกระดับผลิตภัณฑ์จักสานให้ได้รับมาตรฐาน เป็นการวิจัยแบบผสมผสานด้วยการเสวนากลุ่มกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจักสานที่สุ่มแบบเจาะจง จำนวน 20 คน และการตอบแบบสอบถามจากการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ จำนวน 426 คน มีการวิเคราะห์ความสอดคล้องเชิงเนื้อหาของข้อมูลเชิงเนื้อหาและการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษพบว่า 1) ศักยภาพในการจัดการผลิตภัณฑ์ของกลุ่มหลากหลาย และกลุ่มเส้นสายลายดอกอยู่ในระดับปานกลาง และ 2) ความประณีตของผลิตภัณฑ์ที่ใช้หญ้าสามเหลี่ยมซึ่งเป็นวัสดุธรรมชาติของชุมชนผสมผสานร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับวิทยาศาสตร์ และการออกแบบร่วมสมัยจะสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์มาลัย เทียน และเข็มกลัดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์จักสานในพื้นที่จังหวัดน่านโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้ซื้อให้ความสำคัญกับความสวยงามของผลิตภัณฑ์มากที่สุด ทั้งนี้ ผลิตภัณฑ์มาลัย และเทียนจักสานจากหญ้าสามเหลี่ยมอยู่ระหว่างขอสิทธิบัตรออกแบบกับกรมทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อการใช้ประโยชน์ของชุมชนต่อไป

**คำสำคัญ:** จักสาน ยกระดับผลิตภัณฑ์ เศรษฐกิจสร้างสรรค์

## คำนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ชี้ให้เห็นทิศทางการพลิกโฉมประเทศไทยสู่เศรษฐกิจที่สร้างคุณค่าสังคมและพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยใช้องค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนประเทศในทุกมิติเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์และบริการให้มีมูลค่าสูงผ่านงานวิจัยและพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้เดิม เกิดเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่มีคุณค่าและเกิดความยั่งยืนตามแนวคิดของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่ Howkins (2001) ได้นิยามว่าหมายถึง ระบบเศรษฐกิจที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าหรือบริการด้วยความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมใหม่ ปัจจุบัน Creative Economy Agency (2024) นิยาม “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” คือ การพัฒนาระบบเศรษฐกิจโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์บนฐานขององค์ความรู้ ทรัพย์สินทางปัญญา และการศึกษาวิจัยที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรม พื้นฐานทางประวัติศาสตร์ การสั่งสมความรู้ของสังคม เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาธุรกิจ การผลิตสินค้าและบริการรูปแบบใหม่ที่สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจหรือคุณค่าทางสังคม ซึ่งงานหัตถกรรมจักสานเป็นหนึ่งในสาขาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ที่อาจใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาขีดความสามารถทางการแข่งขันทางเศรษฐกิจของชุมชนให้ประเทศไทยหลุดจากกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางได้ด้วยแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของ Withatanang (2015) ค้นพบเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานเพื่อการส่งออกคือรูปแบบผลิตภัณฑ์ และการออกแบบรูปลักษณ์เครื่องจักสานที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อมากที่สุด ส่วน Nithisiriwariskul *et al.* (2023) พบจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ผ้าไหมจังหวัดสุรินทร์ จึงนำนวัตกรรมมาใช้ในกระบวนการผลิตเพื่อเป็นหนึ่งในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ในขณะที่ Boonlone *et al.* (2024) ได้รวบรวมฐานข้อมูลช่างจักสาน ผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานไม้ไผ่

และพัฒนาพิพิธภัณฑ์เครื่องจักสานคนลุ่มน้ำฟ้าห่วน วัดฟ้าห่วนใต้ ตำบลฟ้าห่วน อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธรให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการจักสานไม้ไผ่ และ Bunprakob *et al.* (2024) ปรับเครื่องจักสานของบ้านวัดโบสถ์ให้เป็นกระเป๋าจักสานไม้ไผ่ ตกแต่งด้วยผ้าฝ้ายทอที่มีความสวยงาม ทันสมัยและผ่านการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ที่ 40/2546 และจากฐานข้อมูล Thai Industrial Standards Institute, (2024) พบว่า วิชาหูกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมจักสานหูก้าสามเหลี่ยมบ้านนาบงเป็นผู้ประกอบการรายเดียวในจังหวัดน่านที่ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ที่ 233/2559 ประเภทผลิตภัณฑ์จากหูก้าสามเหลี่ยม ซึ่งให้เห็นว่าการสืบทอดภูมิปัญญาการจักสานหูก้าสามเหลี่ยมในปัจจุบันมีน้อยลง ในขณะที่ชุมชนอื่นซึ่งมีวิสาหกิจชุมชนเดียวกัน แต่ยังขาดองค์ความรู้ในการสร้างมูลค่าเพิ่ม จึงเป็นความท้าทายในการยกระดับผลิตภัณฑ์จักสานในจังหวัดน่านให้ได้รับมาตรฐานและแตกต่างจากพื้นที่อื่น ด้วยการนำหูก้าสามเหลี่ยม วัสดุพืชที่มีสีน้ำตาลอ่อนจนถึงดำซึ่งเป็นสีธรรมชาติสันทันคู่กับกำตอง (ตองจางหรือตองสาด) พืชในตระกูลคล้า เป็นของใช้ในครัวเรือนและของที่ระลึก เช่น แก้วไวน์ แจกันที่มีลวดลายอัตลักษณ์เฉพาะพื้นที่และจะสร้างรายได้ให้กับชุมชน จึงเป็น soft power ที่สำคัญยิ่ง หากได้รับการสนับสนุนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาศักยภาพในการจัดการผลิตภัณฑ์จักสานของชุมชน และยกระดับผลิตภัณฑ์ จักสานให้ได้มาตรฐาน โดยมีวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมจักสานหูก้าสามเหลี่ยมบ้านนาบง อำเภอ บ่อเกลือ จังหวัดน่านหรือ “กลุ่มหลากหลาย” และวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเส้นสายลายดอกอำเภอบัว จังหวัดน่านหรือ “กลุ่มเส้นสายลายดอก” เป็นพื้นที่ในการศึกษา โดยมุ่งสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวิสาหกิจชุมชนจากป่าชุมชนเป็นผลิตภัณฑ์จักสานที่ผ่านการปรับปรุงคุณภาพด้วยองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เพื่อป้องกันมอดและเชื้อรา ก่อนนำมาใช้งาน รวมถึงการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้ร่วมสมัย

นอกจากเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาด้านการจักสานแล้ว ยังทำให้ผลิตภัณฑ์จักสานของจังหวัดน่านมีมาตรฐาน และแตกต่างจากผลิตภัณฑ์จักสานในพื้นที่อื่นอย่างเห็นได้ชัด

### อุปกรณ์และวิธีการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed method research) เพื่อประเมินศักยภาพการจัดการผลิตภัณฑ์จักสานของชุมชน และยกระดับผลิตภัณฑ์จักสานของชุมชนให้ได้รับมาตรฐานด้วยแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ดำเนินการวิจัยระหว่างมิถุนายน 2566 – มกราคม 2567

#### ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย 1) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกลุ่มหลากหลาย ได้แก่ นายกเทศมนตรีตำบลบ่อเกลือใต้ ผู้ใหญ่บ้านนางปราชญ์ชุมชน ประธานและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มจักสานหญ้าสามเหลี่ยมบ้านนาง อำเภอบ่อเกลือ และกลุ่มเส้นสายลายดอก ได้แก่ บริษัท ไฟฟ้าหงสา จำกัด (สำนักงานน่าน) ผู้ใหญ่บ้านห้วยหาด ปราชญ์ชุมชน ประธานและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเส้นสายลายดอก อำเภอบัว จังหวัดน่าน จำนวน 20 คน ที่ได้จากการคัดเลือกแบบเจาะจง แบ่งเป็นช่างจักสานจำนวน 7 คน ปราชญ์ชุมชน จำนวน 6 คน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 5 คน และภาคเอกชนจำนวน 2 คน ที่จะเป็นผู้ขับเคลื่อนผลิตภัณฑ์จักสานให้ได้มาตรฐานต่อไป และ 2) ผู้บริโภค จำนวน 426 คน ที่ได้จากการสุ่มแบบบังเอิญ ประกอบด้วย ประชาชนและนักท่องเที่ยวในถนนคนเดินช่วงเมืองน่านในวันศุกร์ - อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ระหว่างเดือนธันวาคม 2566 - มกราคม 2567 และประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมในงานของดีบ่อเกลือ ประจำปี พ.ศ. 2567

#### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นเครื่องมือที่คณะผู้วิจัยพัฒนาขึ้น และผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย 1) แบบสำรวจทัศนคติที่ใช้ในรวบรวมข้อมูล

ทรัพยากรธรรมชาติจากการสำรวจป่าชุมชน 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างในการเสวนากลุ่มย่อยเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จักสานของแต่ละกลุ่ม โดยมีแนวคำถามดังนี้ 2.1) ข้อมูลด้านวัสดุธรรมชาติ ได้แก่ พื้นที่และอาณาเขตของป่าชุมชน ชนิดและปริมาณวัสดุธรรมชาติในป่าชุมชน ที่นำมาใช้ในงานจักสาน รวมถึงเงื่อนไขหรือข้อตกลงในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชน 2.2) ข้อมูลด้านภูมิปัญญาด้านการจักสาน ได้แก่ ภูมิปัญญาด้านการจักสานของชุมชน การสืบทอด ภูมิปัญญา ตลอดจนกิจกรรมที่ชุมชนจัดให้มีเพื่อเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาด้านการจักสาน 2.3) ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จักสาน ได้แก่ กระบวนการเตรียมวัสดุธรรมชาติ การจัดการผลิตภัณฑ์จักสาน ประเภทผลิตภัณฑ์จักสาน รวมถึงราคาและสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์จักสานของชุมชน และ 2.4) ข้อเสนอแนะของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์จักสานในการยกระดับผลิตภัณฑ์จักสานให้ได้รับมาตรฐาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนผลิตภัณฑ์จักสานของชุมชน และ 3) แบบตรวจสอบรายการประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ตามแนวคิดของ Likert (1967) ประกอบด้วย 3.1) แบบประเมินศักยภาพในการจัดการผลิตภัณฑ์จักสานของชุมชนใน 4 ด้าน คือ (1) ด้านช่างจักสาน ได้แก่ จำนวนและอายุเฉลี่ยของช่างจักสาน ความสามารถในการสืบทอดภูมิปัญญา ทักษะการจักสานแบบร่วมสมัย (2) ด้านงบประมาณ ได้แก่ งบประมาณในการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ แหล่งที่มาของงบประมาณ สัดส่วนงบประมาณที่ใช้ (3) ด้านวัสดุธรรมชาติ ได้แก่ แหล่งที่มาขอวัสดุธรรมชาติ การใช้เทคโนโลยีในกระบวนการผลิต มาตรฐานและคุณภาพของวัสดุ และชิ้นงาน และ (4) ด้านการจัดการชุมชน ได้แก่ การจัดตั้งกลุ่ม การมีส่วนร่วมของกลุ่ม การบริหารจัดการค่าสั่งซื้อ การบริหารจัดการรายได้ และการบริหารจัดการวัสดุที่ใช้ในงานจักสานและผลิตภัณฑ์พร้อมส่งมอบ และ 3.2) แบบสอบถามปัจจัยส่วน

ประสมตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จักสานในพื้นที่จังหวัดน่านใน 4 ด้าน คือ (1) ด้านผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ความสวยงามและแบบผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย (2) ด้านราคา ได้แก่ มีป้ายแสดงราคา และราคาเหมาะสมกับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ (3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ได้แก่ การจัดวางผลิตภัณฑ์และความเหมาะสมของสถานที่จัดจำหน่าย และ (4) ด้านการส่งเสริมการขาย ได้แก่ ส่วนลดที่น่าสนใจและผู้ให้ข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่ชัดเจน

**การเก็บรวบรวมข้อมูล**

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีการดำเนินการดังนี้

- 1) การสำรวจป่าร่วมกับปราชญ์ชุมชนที่เชี่ยวชาญในการเลือกวัสดุธรรมชาติที่เหมาะสมกับการใช้งานของผลิตภัณฑ์จักสานแต่ละประเภทของชุมชนบ้านดงผาปูน อำเภอปอเกือ และบ้านห้วยหาด อำเภอปัว จังหวัดน่าน ซึ่งเป็นชุมชนที่ได้รับรางวัลลูกโลกสีเขียวประจำปี พ.ศ. 2550 และ 2562 ในขนาดพื้นที่ 50 x 50 เมตร เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวัสดุธรรมชาติที่นำมาใช้ในงานจักสาน
- 2) การเสวนากลุ่มย่อยร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจักสานของกลุ่มหลากหลายและกลุ่มเส้นสายลายดอก ได้แก่ ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ผู้ใหญ่บ้าน ช่างจักสาน ปราชญ์ชุมชน และตัวแทนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมจักสานหญ้าสามเหลี่ยมบ้าน นางหรือกลุ่มหลากหลาย และวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเส้นสายลายดอกหรือกลุ่มเส้นสายลายดอก รวมทั้งสิ้น 20 คน เพื่อวางแผนยกระดับผลิตภัณฑ์จักสานจากวัสดุธรรมชาติที่ได้จากผลการสำรวจป่าชุมชนให้ได้รับมาตรฐาน
- 3) การประเมินศักยภาพในการจัดการผลิตภัณฑ์จักสานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจักสาน จำนวน 20 คน เพื่อให้ทราบถึงระดับศักยภาพในด้านช่างจักสาน ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุธรรมชาติ และด้านการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ และ
- 4) การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จักสานในพื้นที่จังหวัดน่านกับผู้บริโภคในด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านสถานที่จัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการขายกับผู้บริโภค จำนวน 426 คน

### การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสารเพื่อหาความสอดคล้องของการนำแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ หลักการจัดการตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์จักสาน และการออกแบบผลิตภัณฑ์จักสานสร้างสรรค์ เพื่อนำมาวางแผนยกระดับผลิตภัณฑ์จักสานร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำวัสดุธรรมชาติจากป่าชุมชนมาสร้างมูลค่าเพิ่มเป็นผลิตภัณฑ์จักสานที่ได้มาตรฐาน และสอดคล้องกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จักสานของผู้บริโภค และ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบเชิงบรรยายสรุปผล ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 2.1) ศักยภาพในการจัดการผลิตภัณฑ์ของกลุ่มหลากหลายและกลุ่มเส้นสายลายดอก ในด้านช่าง จักสาน ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุธรรมชาติ และด้านการจัดการชุมชน โดยกำหนดให้แต่ละด้านมีคะแนนประเมินด้านละ 25 คะแนน รวมทั้งสิ้น 100 คะแนน และเกณฑ์ในการแปลผลศักยภาพการจัดการผลิตภัณฑ์ของชุมชน แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ ระดับดีเยี่ยม (81-100 คะแนน) ระดับดีมาก (71-80 คะแนน) ระดับดี (61-70 คะแนน) ระดับปานกลาง (51-60 คะแนน) และระดับต่ำ (น้อยกว่า 50 คะแนน) และ 2.2) ปัจจัยส่วนประสมตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จักสานในพื้นที่จังหวัดน่าน ในด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านสถานที่จัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการขาย ที่กำหนดค่าน้ำหนักตามวิธี rating scales แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ ระดับมากที่สุด (5 คะแนน) ระดับมาก (4 คะแนน) ระดับปานกลาง (3 คะแนน) ระดับน้อย (2 คะแนน) และน้อยที่สุด (1 คะแนน) ทั้งนี้ มีเกณฑ์การแปลผลตามมาตรวัดแบบประมาณค่า (rating scale) ตามเกณฑ์ระดับ ดังนี้ เห็นด้วยมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00) เห็นด้วยมาก (ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50) เห็นด้วยปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50) เห็นด้วยน้อย (1.51 - 2.50) และเห็นด้วยน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 0 - 1.50)

## ผลการศึกษา

ผลการยกระดับผลิตภัณท์จักสานในจังหวัดน่านให้ได้รับมาตรฐานด้วยแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ สามารถสรุปผลโดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1) ศักยภาพการจัดการผลิตภัณท์ของชุมชนจักสานในพื้นที่จังหวัดน่าน และ 2) แนวทางการยกระดับผลิตภัณท์จักสานในจังหวัดน่านให้ได้รับมาตรฐานซึ่งผลการศึกษา มีดังนี้

1. ศักยภาพการจัดการผลิตภัณท์ของชุมชนจักสานในพื้นที่จังหวัดน่าน สามารถสรุปผลดังนี้

1.1 ผลการสำรวจป่าชุมชนร่วมกับปราชญ์ชาวบ้านที่เชี่ยวชาญในการเลือกวัสดุธรรมชาติมาใช้ในงานจักสานแต่ละประเภท พบว่า ป่าชุมชนบ้านดงผาปูน อำเภอปอเกือ ของกลุ่มหลากหลาย มีไม้ข้าวหลามและไม้บงในปริมาณเท่ากันมากที่สุด รองลงมาคือต้นก้านตอง และน้อยที่สุดคือหวาย ส่วนหญ้าสามเหลี่ยมพบมากในพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งอยู่นอกเขตป่าชุมชน ในขณะที่ป่าชุมชนบ้านห้วยหาด อำเภอปัว ของกลุ่มเส้นสายลายดอก มีไม้เสี้ยนมากที่สุด รองลงมาคือ ไม้ไผ่บง และน้อยที่สุดคือหวาย นอกจากนี้ ยังมีคลุ้ม หญ้าสามเหลี่ยม และต้นก้านตอง ที่สามารถนำมาใช้ในงานจักสานได้เช่นกัน

1.2 ผลการเสวนากลุ่มย่อยร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจักสาน พบว่า ช่างจักสานของกลุ่มหลากหลายมีอายุเฉลี่ย 35 ปี ที่สืบทอดภูมิปัญญา

ดั้งเดิมของการจักสาน การเลือก และเตรียมวัสดุธรรมชาติด้วยการแช่เส้นตอกในน้ำข้าวข้าวไว้ 3 คืน ผึ่งลมให้แห้งก่อนนำมาใช้งาน นอกจากนี้ยังมีการสืบทอดภูมิปัญญาดังกล่าวให้กับเยาวชนในชุมชน ทำให้กลุ่มหลากหลายเป็นกลุ่มหัตถกรรมที่มีความชำนาญในการสานผลิตภัณท์จักสานจากหญ้าสามเหลี่ยมได้อย่างสวยงาม และมีลวดลายอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น เช่น ลายดาวล้อมเดือน ลายหัวใจ ลายภูเขา เป็นต้น ในขณะที่กลุ่มเส้นสายลายดอกมีช่างจักสานอายุเฉลี่ย 45 ปี ที่ชำนาญในการจักสานไม้ไผ่ สามารถผลิตผลิตภัณท์จักสานที่ร่วมสมัยได้ แต่มีการสืบทอดภูมิปัญญาให้กับเยาวชนในชุมชนน้อย เนื่องจากย้ายที่อยู่เพื่อศึกษาต่อและประกอบอาชีพต่างจังหวัด

1.3 ผลการประเมินศักยภาพในการจัดการผลิตภัณท์จักสาน พบว่า ทั้ง 2 กลุ่มมีศักยภาพการจัดการผลิตภัณท์จักสานโดยรวมในระดับปานกลาง ( $\bar{X} = 57.25$  และ  $60.00$  คะแนน) เมื่อพิจารณารายกลุ่ม พบว่า กลุ่มหลากหลายมีศักยภาพด้านงบประมาณมากที่สุด รองลงมาคือด้านวัสดุธรรมชาติ และน้อยที่สุดคือด้านการจัดการชุมชน ( $\bar{X} = 16.00, 15.50$  และ  $11.25$  ตามลำดับ) ในขณะที่กลุ่มเส้นสายลายดอกมีศักยภาพในด้านวัสดุธรรมชาติมากที่สุด รองลงมาคือด้านงบประมาณ และน้อยที่สุดคือด้านการจัดการชุมชน ( $\bar{X} = 19.33, 14.67$  และ  $12.67$  ตามลำดับ) รายละเอียดดัง Table 1

**Table 1.** The potential of product management of wicker handicraft community in Nan province

| Factor                                                  | Points     | Lak Lai      | Sen Sai Line Tok |
|---------------------------------------------------------|------------|--------------|------------------|
| <b>Community artisans</b>                               |            |              |                  |
| 1) Amount of community artisans                         | 5          | 3.75         | 2.00             |
| 2) Average age of community artisans                    | 5          | 3.50         | 2.33             |
| 3) Ability to continuously inherit wisdom and knowledge | 5          | 3.00         | 2.33             |
| 4) Community artisans' personal development             | 5          | 2.25         | 2.67             |
| 5) Contemporary wicker skills                           | 5          | 2.00         | 4.00             |
| <b>Total</b>                                            | <b>25</b>  | <b>14.50</b> | <b>13.33</b>     |
| <b>Financial</b>                                        |            |              |                  |
| 6) Financial management                                 | 5          | 2.00         | 2.00             |
| 7) Source of budget                                     | 10         | 4.50         | 3.33             |
| 8) Proportion of financial                              | 10         | 9.50         | 9.33             |
| <b>Total</b>                                            | <b>25</b>  | <b>16.00</b> | <b>14.67</b>     |
| <b>Natural material</b>                                 |            |              |                  |
| 9) Source of material in wicker handicraft              | 10         | 6.50         | 6.67             |
| 10) Apply technology in the production process          | 5          | 2.00         | 3.33             |
| 11) Quality of products                                 | 10         | 7.00         | 9.33             |
| <b>Total</b>                                            | <b>25</b>  | <b>15.50</b> | <b>19.33</b>     |
| <b>Community management</b>                             |            |              |                  |
| 12) Group formation management                          | 5          | 2.75         | 2.33             |
| 13) Participation management                            | 5          | 1.75         | 1.33             |
| 14) Order management                                    | 5          | 3.00         | 3.33             |
| 15) Income management                                   | 5          | 3.00         | 3.00             |
| 16) Material management and product delivery            | 5          | 3.75         | 2.67             |
| <b>Total</b>                                            | <b>25</b>  | <b>11.25</b> | <b>12.67</b>     |
| <b>The total community's potential</b>                  | <b>100</b> | <b>57.25</b> | <b>60.00</b>     |

2. แนวทางการยกระดับผลิตภัณฑ์จักสานใน  
จังหวัดน่านให้ได้รับมาตรฐาน สามารถสรุปผลดังนี้

2.1 ผลการเสวนากลุ่มเพื่อพัฒนาแนว  
ทางการยกระดับผลิตภัณฑ์จักสานในจังหวัดน่านให้  
ได้รับมาตรฐาน พบว่า ทั้ง 2 กลุ่มมีความพยายามที่  
จะยกระดับผลิตภัณฑ์จักสานด้วยการประยุกต์ใช้  
ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในการเตรียมวัสดุธรรมชาติ  
ด้วยแช่น้ำเกลือไว้ 5-7 วันแทนการแช่น้ำขาว  
ข้าวเพื่อป้องกันมอด และเก็บวัสดุธรรมชาติสำหรับ

งานจักสานหรือผลิตภัณฑ์จักสานไว้ในที่ที่อากาศ  
ถ่ายเทสะดวกเพื่อป้องกันเชื้อรา นอกจากนี้กลุ่ม  
หลายรายยังสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์  
ด้วยการใช้หญ้าสามเหลี่ยมและก้านตองตาม  
ภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชน ควบคู่กับการออกแบบ  
ผลิตภัณฑ์ให้ร่วมสมัย เป็นต้นแบบผลิตภัณฑ์จักสาน  
สร้างสรรค์ จำนวน 3 แบบ คือ มาลัย เทียน และ  
เข็มกลัด รายละเอียดดัง Figure 1



Figure 1. Lak Lai's wicker handicraft prototypes

ในขณะที่กลุ่มเส้นสายลายดอกมีการต่อยอดผลิตภัณฑ์จักสานโดยใช้กันตอง หวายและเถาว์วัลย์ป่าร่วมกับผ้าทอไทลื้อ ที่เป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชน เกิดเป็นต้นแบบผลิตภัณฑ์จักสานสร้างสรรค์ จำนวน 3

แบบ คือ เชื่อมกลัดจักสานกับผ้าทอไทลื้อ ปลาจักสานจากหวาย และที่วางนามบัตรจากเถาว์วัลย์ป่า รายละเอียดดัง Figure 2



Figure 2. Sen Sai Line Tok's wicker handicraft prototypes

2.2 ผลการสำรวจปัจจัยส่วนประสมตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อต้นแบบผลิตภัณฑ์จักสานจากหญ้าสามเหลี่ยมของทั้ง 2 กลุ่ม จำนวน 3 ผลิตภัณฑ์ คือ มาลัย เทียน และ เชื่อมกลัด พบว่า ปัจจัยส่วนประสมตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์จักสานทั้ง 3 ผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}$  = 3.99, 4.01 และ 3.98 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์มากที่สุด คือ ผลิตภัณฑ์มีรูปร่างสวยงาม รองลงมาคือมีป้ายราคาที่มีผลิตภัณฑ์อย่างชัดเจน และน้อยที่สุดคือมีราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ( $\bar{X}$  = 4.21, 4.06 และ 3.92 ตามลำดับ) ส่วนปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เทียน

มากที่สุด คือ ผลิตภัณฑ์มีรูปร่างสวยงาม รองลงมาคือมีป้ายราคาที่มีผลิตภัณฑ์อย่างชัดเจน และน้อยที่สุดคือผลิตภัณฑ์มีให้เลือกหลากหลายแบบ ( $\bar{X}$  = 4.14, 4.07 และ 3.93 ตามลำดับ) และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เชื่อมกลัดมากที่สุด คือ ผลิตภัณฑ์มีรูปร่างสวยงาม รองลงมาคือมีป้ายราคาที่มีผลิตภัณฑ์อย่างชัดเจน สถานที่ในการจัดจำหน่ายมีความเหมาะสมต่อการเข้าถึง และมีส่วนลดที่น่าสนใจเมื่อเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ตามที่กำหนดในระดับเท่ากัน และน้อยที่สุดคือ ผลิตภัณฑ์มีให้เลือกหลากหลายแบบ ( $\bar{X}$  = 4.06, 4.01 และ 3.88 ตามลำดับ) รายละเอียดดัง Table 2

Table 2. Marketing factors that affect to the decision to purchase wicker handicraft products in Nan province

| Factors                                           | Garlands  |      |         | Incense candles |      |         | Pins      |      |         |
|---------------------------------------------------|-----------|------|---------|-----------------|------|---------|-----------|------|---------|
|                                                   | $\bar{X}$ | S.D. | Meaning | $\bar{X}$       | S.D. | Meaning | $\bar{X}$ | S.D. | Meaning |
| 1. Beautiful products                             | 4.21      | 0.66 | High    | 4.14            | 0.73 | High    | 4.06      | 0.75 | High    |
| 2. Product various                                | 3.84      | 0.70 | High    | 3.93            | 0.70 | High    | 3.88      | 0.74 | High    |
| 3. Clear price tag                                | 4.06      | 0.71 | High    | 4.07            | 0.64 | High    | 4.01      | 0.66 | High    |
| 4. Reasonable price and quality                   | 3.92      | 0.68 | High    | 3.94            | 0.67 | High    | 3.94      | 0.68 | High    |
| 5. Proper arrangement                             | 4.02      | 0.59 | High    | 4.05            | 0.63 | High    | 3.98      | 0.62 | High    |
| 6. Appropriate place                              | 3.94      | 0.65 | High    | 3.99            | 0.67 | High    | 4.01      | 0.60 | High    |
| 7. Interesting discount                           | 3.98      | 0.62 | High    | 3.95            | 0.67 | High    | 4.01      | 0.63 | High    |
| 8. Salesperson has well-known product information | 3.95      | 0.65 | High    | 3.98            | 0.65 | High    | 3.99      | 0.65 | High    |
| Total                                             | 3.99      | 0.66 | High    | 4.01            | 0.67 | High    | 3.98      | 0.67 | High    |

อภิปรายผล

การยกระดับผลิตภัณฑ์จักสานในจังหวัดน่านให้ได้รับมาตรฐานด้วยแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นการศึกษาศักยภาพในการจัดการผลิตภัณฑ์จักสานจากการนำวัสดุจากป่าชุมชนมาสร้างมูลค่าเพิ่มที่แตกต่างจากชุมชนอื่น เกิดเป็นผลิตภัณฑ์จักสานที่มากด้วยประโยชน์การใช้งาน และยังคงตรงกับความคิดเห็นของผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับความสวยงามของผลิตภัณฑ์ และป้ายราคาที่ชัดเจน นอกจากนี้ Wannasuth *et al.* (2024) แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของผู้บริโภคที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นของฝากให้กับคนรู้จักในราคาไม่เกิน 5,000 บาท วางจำหน่าย ณ สถานที่ผลิต และรู้จักผลิตภัณฑ์จากคำบอกเล่า โดยของที่ระลึกที่ซื้อบ่อยที่สุด คือ 1) ผลิตภัณฑ์เพื่อการบริโภค 2) ผลิตภัณฑ์สำหรับการประดับตกแต่ง 3) เครื่องจักสาน 4) เครื่องปั้นดินเผา และ 5) เซรามิค และผลิตภัณฑ์จักสานขนาดเล็กที่นิยมซื้อเป็นของที่ระลึกคือพัด รวมถึง Wongman *et al.* (2023) ชี้ให้เห็นว่าแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์คือต้อง

คำนึงถึงประโยชน์ด้านการใช้สอย ขนส่งได้ง่าย มีความปลอดภัย สามารถซ่อมแซมได้ง่าย มีความสวยงาม คงทนแข็งแรง มีราคาที่เหมาะสมทำให้ลูกค้าตัดสินใจเลือกซื้อได้ง่าย ดังนั้น จึงสามารถอธิบายผลการศึกษาดังกล่าวได้ดังนี้

1. การสำรวจป่าชุมชนบ้านดงผาปูน ตำบลบ่อเกลือใต้ อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ทำให้กลุ่มหลากหลายมีศักยภาพในการจัดการด้านวัฒนธรรมชาติและด้านช่างจักสานที่สูงกว่าชุมชนอื่น กล่าวคือ กลุ่มมีการนำวัสดุธรรมชาติจากป่าชุมชนมาสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยใช้หญ้าสามเหลี่ยมและก้านตอง วัสดุธรรมชาติเฉพาะถิ่นมาใช้งานจักสานตามภูมิปัญญาที่สืบทอดมาจากรบรรพบุรุษตั้งแต่การเลือกตัด การจัก การเตรียมวัสดุ และการถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับเยาวชนในชุมชนให้สามารถสานเสื่อ ที่รองจาน และดอกไม้ประดิษฐ์จากหญ้าสามเหลี่ยมได้อย่างสวยงามและประณีตเกิดการอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านการจักสานให้คงอยู่กับกลุ่มตลอดไป เมื่อเปรียบเทียบกับชุมชนอื่นที่มีวัสดุธรรมชาติชนิดเดียวกันแต่ยังขาดองค์ความรู้ใน



การเลือก และใช้ประโยชน์จากวัสดุดังกล่าว ทำให้คุณภาพของผลิตภัณฑ์จักสานในแต่ละพื้นที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ส่งผลต่อราคาขายผลิตภัณฑ์จักสานจากหญ้าสามเหลี่ยมของกลุ่มหลากหลายมีราคาสูงขึ้น นอกจากนี้ เมื่อหญ้าสามเหลี่ยมเป็นที่รู้จักมากขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการหลายกลุ่มต้องการสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ของตนเอง ด้วยการใช้เส้นดอกหญ้าสามเหลี่ยมตกแต่งผลิตภัณฑ์ เกิดเป็นลวดลายและรูปแบบที่แปลกใหม่ทันสมัยมากขึ้น เช่น กระเป๋าผ้าทอกับดอกหญ้าสามเหลี่ยมงานจักสาน ไม่ไผ่กับหญ้าสามเหลี่ยม เป็นต้น ส่งผลให้เส้นดอกหญ้าสามเหลี่ยมและก้านตองในอำเภอบ่อเกลือมีราคาขายสูงกว่าในอดีต โดยเส้นดอกหญ้าสามเหลี่ยมราคากิโลกรัมละ 300 - 400 บาท และเส้นตอก ก้านตองราคากิโลกรัมละ 200 - 300 บาท จัดเป็นอีกหนึ่งช่องทางในการสร้างรายได้ให้กับกลุ่มในการขายวัสดุธรรมชาติให้กับผู้ประกอบการกลุ่มดังกล่าว หากสามารถขยายพันธุ์และการทำให้เส้นดอกหญ้าสามเหลี่ยมมีคุณภาพเทียบเท่ากับเส้นตอกที่เก็บเกี่ยวตามธรรมชาติ นอกจากนี้ การเปิดรับเทคนิคและรูปแบบการจักสานสมัยใหม่ที่ตรงกับความต้องการของผู้ซื้อ มีผลต่อรายได้ที่เพิ่มขึ้นของกลุ่มเช่นเดียวกัน กล่าวคือ การปรับเปลี่ยนรูปแบบการจักสานและทัศนคติของช่างจักสานที่มีต่อการจักสานแบบร่วมสมัยซึ่งต่างจากภูมิปัญญาดั้งเดิมของกลุ่มหลากหลาย อาจใช้เวลานานในการปรับตัวเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มเส้นสายลายดอกที่แม้ช่างจักสานจะมีอายุเฉลี่ย 45 ปี แต่มีแนวคิดที่เปิดกว้างสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการจักสาน รวมถึงการออกแบบชิ้นงานที่ร่วมสมัย ตลอดจนมีการนำภูมิปัญญาการทอผ้าของชาวไทลื้อมาผสมผสานกับผลิตภัณฑ์จักสาน เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเส้นสายลายดอกที่แฝงด้วยอัตลักษณ์ของชาวไทลื้อได้อย่างเหมาะสมแต่อย่างไรก็ตาม ทั้ง 2 กลุ่มยังต้องพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีส่วนร่วมในการจัดการผลิตภัณฑ์ การบริหารจัดการค่า

สั่งซื้อ การจัดการรายได้ การบริหารจัดการวัสดุที่ใช้ในงานจักสานและชิ้นงานพร้อมส่งมอบ รวมถึงคุณภาพของวัสดุธรรมชาติและผลิตภัณฑ์จักสาน เป็นต้น

2. จากผลการสำรวจปัจจัยส่วนประสมตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จักสานในพื้นที่จังหวัดน่านชี้ให้เห็นว่า ความสวยงามและรูปแบบลายจักสานที่หลากหลายบนแก้วเทียน มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์จักสานของผู้บริโภคมากที่สุด รองลงมาคือมาลัย และน้อยที่สุดคือเชือกมัด นำไปสู่แนวทางการยกระดับผลิตภัณฑ์จักสานในจังหวัดน่านให้ได้รับมาตรฐานและมีพบประเด็นที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนจักสานตามแนวเศรษฐกิจสร้างสรรค์หลายประการ นั่นคือการเลือกใช้วัสดุธรรมชาติ เช่น หญ้าสามเหลี่ยม หวาย ไม้ไผ่ และก้านตองที่มีเฉพาะพื้นที่ ควบคู่กับองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในการเตรียมวัสดุ ซึ่ง Wanichacheva *et al.* (2023) ได้ทดสอบความทนทานของวัสดุจักสานต่อเชื้อราของหญ้าสามเหลี่ยมและก้านตองด้วยการต้มหรือแช่ในน้ำเกลืออัตราส่วน 3 : 15 จะช่วยชะลอการเจริญของราได้ เมื่อเปรียบเทียบกับวัสดุธรรมชาติที่ไม่ผ่านการปรับปรุงคุณภาพก่อนจักสาน ทั้งนี้ จังหวัดน่านมีบ่อต้มเกลือสินเธาว์ จำนวน 5 บ่อ จากทั้งหมด 9 บ่อ และเมื่อทดสอบองค์ประกอบของเกลือสินเธาว์ อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่านระหว่างปี พ.ศ. 2564 - 2566 พบว่า เกลือทั้ง 5 บ่อ ได้แก่ บ่อน่าน บ่อเวร ตำบลบ่อเกลือเหนือ บ่อห้วยก ตำบลดงพญา บ่อ เจ้าสม และบ่อเจ้าขางคำ ตำบลบ่อเกลือใต้ มีปริมาณโซเดียมเฉลี่ยใกล้เคียงกับเกลือบริโภคทั่วไป (211.33 มก./ก. และ 194.35 มก./ก. ตามลำดับ) แต่มีแคลเซียม (Ca) ในปริมาณที่สูงกว่าเกลือบริโภคทั่วไป (4.61 มก./ก. และ 0.94 มก./ก. ตามลำดับ) และยังตรวจพบแมงกานีส (Mn) (0.94 มก./ก.) ซึ่งไม่พบหรือพบน้อยมากในเกลือบริโภคทั่วไป นอกจากนี้ยังพบว่าเกลือสินเธาว์ของอำเภอบ่อ

เกลือไม่มีโมโคร พลาสติกและธาตุโลหะหนักต่าง ๆ เช่น โคบอล (CO), ซีลีเนียม (SE), อลูมิเนียม (AI) ในการวิเคราะห์ทั้ง 3 ปี ยิ่งไปกว่านั้น กรมทรัพยากรทางปัญญาได้ขึ้นทะเบียนเกลือจากบ่อเจ้าสม (บ่อเหนือ) และบ่อเจ้าซางคำ (บ่อใต้) ตำบลบ่อเกลือใต้ อำเภอ บ่อเกลือ เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) จึงเป็นเครื่องหมายที่บ่งบอกถึงคุณภาพและแหล่งที่มาของ เกลือสินเธาว์ของจังหวัดน่านที่ผ่านการรับรอง คุณภาพ และเมื่อถูกนำมาใช้ในกระบวนการเตรียม วัสดุธรรมชาติสำหรับงานจักสานของชุมชนในจังหวัด น่าน จึงทำให้กลุ่มหลากหลายผ่านการรับรอง มาตรฐาน มผช.ที่ 233/2558 ประเภทผลิตภัณฑ์ จากหญ้าสามเหลี่ยม และกลุ่มเส้นสายลายดอกผ่าน การรับรองมาตรฐาน มผช.ที่ 40/2559 ประเภท ผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ ดังจะเห็นได้จากการศึกษา ของ Tekhanmag and Thampramau (2020) ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานบ้านปากคลอง บางกระเพียง ตำบลหัวไผ่ อำเภอเมือง จังหวัด สิงห์บุรีสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ พบว่า การพัฒนา ผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานโดยการต่อยอดทุนทาง วัฒนธรรมของชุมชนให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีรูปแบบ เดิม แต่ปรับเปลี่ยนวัสดุและวิธีการผลิตด้วยภูมิ ปัญญาการจักสานไม้ไผ่และหวายให้มีความสวยงาม ที่เป็นอัตลักษณ์ มีความทันสมัยเหมาะกับการใช้งาน ในปัจจุบัน เป็นผลิตภัณฑ์ขึ้นเอกเพียงชิ้นเดียวในโลก จึงขอจดทะเบียนทรัพยากรทางปัญญาต่อกระทรวง พาณิชย์ต่อไป นอกจากนี้ Wirunphan (2021) ได้ ศึกษาการพัฒนาศักยภาพทางการตลาดตามแนวคิด เศรษฐกิจสร้างสรรค์กลุ่มทอเสื่ออก อำเภอศีลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ศักยภาพทางการตลาดที่จะ ทำให้ลูกค้าเก่ากลับมาซื้ออย่างต่อเนื่อง คือ การมี แหล่งกระจายสินค้าเพิ่มมากขึ้น พัฒนาคุณภาพ ผลิตภัณฑ์ได้อย่างต่อเนื่อง กำหนดราคาขายและการ ส่งเสริมการตลาดที่สามารถเพิ่มปริมาณการขายได้ มากขึ้น ในขณะที่ Haenjohn *et al.* (2023) สำรวจ ความคิดเห็นของผู้สูงอายุในชุมชนในการยกระดับขีด ความสามารถของชุมชนไปสู่ชุมชนเศรษฐกิจ

สร้างสรรค์ของอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี พบว่า การออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความสวยงาม ทันสมัย เหมาะกับการใช้งานที่หลากหลาย รวมถึงการขาย วัสดุธรรมชาติให้กับผู้ประกอบการเพื่อนำไป สร้างชิ้นงานใหม่ การมีช่องทางการจัดจำหน่ายที่ หลากหลาย ทั้งการจำหน่ายในงานมหกรรมสินค้า หัตถกรรมต่าง ๆ และการจำหน่ายออนไลน์ ตลอดจนส่วนลดทางการขายที่น่าสนใจ จัดเป็น ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่สำคัญต่อการ ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์จักสานของชุมชนที่เพิ่ม มากขึ้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การเลือกใช้วัสดุ ธรรมชาติที่มีเฉพาะถิ่น ผ่านการปรับปรุงคุณภาพ ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ รวมถึงการ ออกแบบผลิตภัณฑ์ให้ ร่วมสมัย ตรงกับความ ต้องการของผู้ซื้อ ตลอดจนการรับรองสิทธิบัตร การออกแบบจากกรมทรัพยากรทางปัญญา จะเป็น แนวทางในการยกระดับผลิตภัณฑ์จักสานของ ชุมชนในจังหวัดน่านให้ได้มาตรฐานตามแนวคิด เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ที่เกิดจากการใช้ทุนทาง วัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของชุมชนมาสร้างสรรค์ เป็นผลิตภัณฑ์ จักสานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่จะ สร้างรายได้ให้กับชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจ สร้างสรรค์ได้อย่างเหมาะสมต่อไป

## สรุป

การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์จักสาน จากหญ้าสามเหลี่ยม วัสดุธรรมชาติที่เกิดจากภูมิ ปัญญาดั้งเดิมของชุมชนในพื้นที่จังหวัดน่าน ผสาน รวมกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์และการออกแบบ ร่วมสมัย จะสร้างรายได้ให้กับชุมชนจักสานใน จังหวัดน่านได้อย่างยั่งยืนจะต้องได้ความร่วมมือของ องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนในการผลักดันให้ ผลิตภัณฑ์จักสานจากหญ้าสามเหลี่ยมเป็นผลิตภัณฑ์ ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชนจักสานในจังหวัดน่าน รวมถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับการขยายพันธุ์หญ้า สามเหลี่ยมให้มีคุณภาพเทียบเท่ากับหญ้าสามเหลี่ยม ที่ขึ้นเองตามธรรมชาติ ที่มีสีและขนาดเหมาะกับการ

ใช้งาน คือปัจจัยสำคัญในการยกระดับผลิตภัณฑ์  
จักสานในพื้นที่จังหวัดน่านที่ได้รับมาตรฐานด้วย  
แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างแท้จริง

### กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณเครือข่ายบริหารการวิจัย  
ภาคเหนือตอนบนภายใต้การสนับสนุนงบประมาณ  
จากสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา  
วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และบริษัท ไฟฟ้า  
หงสา จำกัดที่สนับสนุนงบประมาณในการศึกษาใน  
ครั้งนี้ ขอขอบคุณ ดร. กรกต อารมย์ดี ที่ให้คำแนะนำ  
ในการยกระดับผลิตภัณฑ์จักสานให้ได้รับมาตรฐาน  
ตลอดจนภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนที่ให้ข้อมูลอันมีค่า  
ยังสำหรับการศึกษาในครั้งนี้

### เอกสารอ้างอิง

- Boonlone, W., R. Waiyapoj and S. Sriliphat.  
2024. A survey of creative bamboo  
products from basketry handicraft  
community in Yasothon province.  
Journal of Community Development  
and Life Quality 12(1): 12–20. (in Thai)
- Bunprakob, S., K. Pratumtone, R. Maakat, S.  
Hanvongsa, K. Popan and N. Sanprasit.  
2024. Development of a community  
product prototype under the Thailand  
4.0 concept for the OTOP product of  
Wat Bot bamboo handicraft group, Wat  
Bot district, Phitsanulok province.  
Journal of Community Development  
and Life Quality 12(1): 1-11. (in Thai)
- Creative Economy Agency. 2024. About CEA.  
(Online). Available: <https://www.cea.or.th/en/about> (March 9, 2024). (in Thai)
- Haenjohn, J., W. Supwirapakorn, K. Noimanop,  
and T. Julvanichpong. 2023. Guideline  
for product development of handicraft  
to the creative economy: the  
perspective of the elderly in Phanat  
Nikhom Community. HRD Journal 13(2):  
86–96. (in Thai)
- Howkins, J. 2001. The creative economy:  
How people make money from ideas.  
Penguin, London.
- Likert, R. 1967. The method of constructing  
an attitude scale. pp.90-95. In: M.  
Fishbein (ed.). Reading in Attitude  
Theory and Measurement. John  
Wiley & Son, New York.
- Nithisiriwariskul, W., S. Phonphuak, N.  
Nithichaianan, P. Chara, S.  
Prasongsuk and T. Srisaphonphusitti.  
2023. Developing and increasing the  
value of silk products in Surin  
province according to the creative  
economy concept. Journal of Local  
Governance and Innovation 7(3): 1-  
14. (in Thai)
- Tekhanmag, K. and P. Thampramaun. 2020.  
Wickers product development to the  
creative economy of Ban  
Pakklongbangkapieng, Huaphai sub-  
district, Muang district, Singburi  
province. NRRU Community Research  
Journal 14(2): 44-56. (in Thai)
- Thai Industrial Standards Institute. 2024.  
List of Thai community product  
standards in Nan province. (Online).  
Available: [https://tcps.tisi.go.th/  
public/en/certificatelist.aspx?provinc  
e=55&provincename=Nan](https://tcps.tisi.go.th/public/en/certificatelist.aspx?province=55&provincename=Nan) (March 10,  
2024). (in Thai)
- Wanichacheva, N., W. Sirivesmas, E. Bangyekhan  
and P. Kulpanich. 2023. Analysis of fungi  
in handicraft products and natural

- material in order to inherit the work of Thai artisans. Research report. Silapakorn University, Nakhon Pathom. (in Thai)
- Wannasuth, P., S. Kerdkarn , W. Panturee. 2024. Development of souvenir products Case study: Plastic basketry products, Maeku Subdistrict, MaeSotDistrict, Tak Province. Journal of Nakhonratchasima College (Humanities and Social Sciences) 18(1): 259-268. (in Thai)
- Wirunphan, P. 2021. Market potential development based on the concept of creative economy: Woven reed mat community in Sala Lat district, Sisaket province. Journal of Liberal Arts and Management Science Kasetsart University 8(1): 15–29. (in Thai)
- Withatanang, W. 2015. Development on standards of basketry product for export. VRU Research and development Journal Science and Technology 10(2): 67-83. (in Thai)
- Wongman, K., A. Laosupab, C. Chaikong, P. Chandee, P. Sirichairattanakul, S. Puipol, P. Saksirisopon. Guidelines for product design of Ban Non-Non souvenir products Warin-Chamrap district, Ubon Ratchathani. Humanities and Social Sciences Journal, Ubon Ratchathani Rajabhat University 14(2): 464-479. (in Thai)
-